

JULKINEN KUULEMINEN EU-KANSALAISALOITTEESTA; SUOMEN ALUSTAVAT KOMMENTIT 16.8.2017

Yleistä

Suomi pitää tärkeänä, että komissio on järjestänyt EU-kansalaisaloitteesta julkisen kuulemisen, jolla pyritään selvittämään, miten kansalaisaloitteen toimivuutta voitaisiin parantaa. Keskeistä on osallistuvan demokratian vahvistaminen ja kansalaisten sekä kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kansalaisaloitteella. Sen lisäksi, että kansalaisaloite voi johtaa komission antamaan lainsäädäntöehdotukseen, kansalaisaloitteella voidaan nostaa poliittiseen keskusteluun erilaisia asioita EU:ssa. Kansalaisaloitetta koskevien menettelyjen ja edellytysten on oltava mahdollisimman selkeitä ja käyttäjäystävällisiä sekä oikeasuhtaisia kansalaisaloitteen luonteeseen nähden.

1 EU-kansalaisaloitteen valmisteluvaihe, kansalaistoimikunta

Suomi pitää olennaisena, että EU-kansalaisaloitteen järjestäjät saavat komissiolta riittävästi tietoa ja apua aloitteen järjestämisessä. Konsultaatiosta käy ilmi, että erityisesti rekisteröintivaiheessa annettavaa neuvontaa ja tukea on jo lisätty. Komissiolle on neuvontaa varten EU-kansalaisaloiteasetuksessa edellytetty yhteyspiste. Lisäksi komissio on laatinut informatiivisen kansalaisaloitesivuston ja kansalaisaloiteoppaan.

Mitä tulee järjestäjien vastuuseen tuenilmaisijoiden antamien henkilötietojen suojasta sekä tietosuojan ja varojen hallinnoinnista, Suomi pitää tärkeänä, että säännöt ovat selkeitä ja järjestäjille tarjotaan asiassa opastusta. Se, että tuenilmaisijoilta edellytettävien henkilötietojen määrää vähennettäisiin, vähentäisi vastaavasti myös järjestäjien vastuulla olevien henkilötietojen määrää. Suomi kuitenkin ymmärtää, että jotkin jäsenvaltiot tarvitsevat oman kansallisen järjestelmänsä vuoksi enemmän henkilötietoja kuin toiset jäsenvaltiot. Se vaihtoehto, että online-keruu tapahtuisi suoraan komission tarjoamalla palvelinalustalla, mahdollisesti rajoittaisi järjestäjien vastuuta henkilötiedoista ja olisi selkeää paitsi järjestäjien myös tuenilmaisijoiden kannalta.

2 Rekisteröintivaihe

Suomi katsoo, että EU-kansalaisaloitteen sisällön kuuluminen komission toimivaltaan on myös jatkossa perusteltua arvioida rekisteröintivaiheessa, jotta vältetään tarpeettomilta tuenilmausten keräämisiltä. Suomi pitää myönteisenä sitä, että komissio on sallinut kansalaisaloite-ehdotusten osittaisen rekisteröinnin tilanteissa, joissa asia kuuluu osittain komission toimivaltaan. Tällaiseen tilanteeseen voi tosin liittyä tulkintaongelmia, minkä vuoksi yhteistyö järjestäjien kanssa on tärkeää. Myös vaihtoehto, jonka mukaan kansalaisaloitteen järjestäjät laativat aloite-ehdotuksensa uudelleen saatuaan komissiolta neuvoja, vaikuttaa perustellulta.

Esillä on myös kysymys siitä, pitäisikö tilanteessa, jolloin komissio arvioi, että kansalaisaloite-ehdotus ei kuulu sen toimivaltaan, järjestäjien voida kerätä tuenilmauksia sillä edellytyksellä, että tuenilmaisijoille ilmoitetaan, että

kansalaisaloite-ehdotus ei kuulu komission toimivaltaan. Tällöin tuenilmaisijat antaisivat tukensa tietäen, että aloite ei voisi johtaa EU-säädösehdotuksen antamiseen. Tässä ajatuksena on ilmeisesti poliittisen keskustelun lisääminen. Tavoite keskustelun lisäämisestä on sinänsä kannatettava, mutta asia edellyttää lisäselvityksiä. Olennaista on se, ettei kansalaisten keskuudessa synny vääriä odotuksia siitä, missä asioissa komissio voi antaa säädösehdotuksen.

3 Tuenilmausten kerääminen

Suomi kannattaa sitä, että komission tarjoamasta järjestelystä, jossa komission palvelimia voidaan käyttää online-keräysjärjestelmien alustana, tehtäisiin pysyvä. Perusteltua olisi, että tuo palvelin olisi järjestäjien käytössä heti EU-kansalaisaloitteen rekisteröinnin jälkeen.

Mitä tulee uusien sähköisten tunnistamisratkaisujen (erityisesti sähköinen tunnistaminen, eIDAS-ratkaisu) käyttöönottoon, Suomi suhtautuu tähän myönteisesti. Edelleen tulisi olla mahdollista myös se, että tuenilmauslomake täytetään verkossa. Myös mahdollisuus antaa tuenilmaus paperilla tulee säilyttää. Näin myös kansalaiset, jotka eivät käytä sähköisiä palveluja, voisivat tukea aloitetta.

Tuenilmausten keräämistä koskevan ajan osalta Suomi kannattaa alustavasti sitä vaihtoehtoa, että keruu-aika pidennettäisiin 18 kuukaudeksi laskettuna aloitteen rekisteröinnistä, tai sitä vaihtoehtoa, että järjestäjät voisivat valita tuenilmausten keräämisen alkamispäivän tietyn ajan sisällä, jolloin keruu-aika voisi olla edelleen 12 kuukautta.

Mitä tulee tuenilmaisijoita koskeviin edellytyksiin, Suomen näkemyksen mukaan nykysääntely, jonka mukaan voidakseen ilmaista tukensa EU-kansalaisaloitteelle henkilön on oltava ikänsä puolesta oikeutettu äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa, voidaan säilyttää. Toisaalta Suomi ymmärtää myös perusteita sille, että ikäraja lasketaan 16 vuoteen, ja on valmis harkitsemaan asiaa.

Tuenilmaisijoiden henkilötietojen tarkistamisen tulisi olla mahdollisimman luotettavaa. Kansalaisaloitteen tukemiselle ei tule kuitenkaan asettaa liian korkeita vaatimuksia ottaen huomioon aloitteen luonne. Se, että tuenilmaisijalta pyydetään vain ne henkilötiedot, jotka kussakin maassa tarvitaan tuenilmauksen tarkistamista varten, vaikuttaa perustellulta. Suomen osalta henkilöllisyysasiakirjan tai -numeron ilmoittamista tuenilmauksen yhteydessä ei tälläkään hetkellä edellytetä, vaan tuenilmaus tarkistetaan henkilön nimen, syntymäajan, kansalaisuuden ja asuinmaan perusteella.

Mitä tulee EU:n ulkopuolella asuviin EU:n kansalaisiin, myös heidän tulisi voida ilmaista tukensa EU-kansalaisaloitteelle, jos he täyttävät yleiset tuenilmauksen antamista koskevat edellytykset (EU-kansalaisaloiteasetuksessa edellytetään tällä hetkellä, että EU-kansalainen on ikänsä puolesta oikeutettu äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa). Tämä on jo mahdollista niiden Suomen kansalaisten kohdalla, jotka asuvat EU:n ulkopuolella.

4 EU-kansalaisaloitteen toimittaminen komissiolle ja jatkotoimet

Suomi pitää kannatettavana määräajan säätämistä sille, milloin järjestäjien tulisi toimittaa EU-kansalaisaloite komissiolle tuenilmausten keräämisen jälkeen. Tämä vähentäisi epävarmuutta aloitetta tukeneiden henkilöiden keskuudessa. Määräaika ei kuitenkaan saisi olla liian pitkä. Kannatettavalta vaikuttaisi alustavasti se, että määräaika olisi enintään kuusi kuukautta.

On perusteltua, että ennen komission vastaamista kansalaisaloitteeseen se kuulee erilaisia näkemyksiä edustavia sidosryhmiä. Sitä, miten kuulemisen tulisi käytännössä tapahtua, on arvioitava erikseen. Komissiolla tulisi myös olla vastauksensa valmistelua varten enemmän aikaa kuin sillä nyt oleva kolme kuukautta, jotta sillä tosiasiaassa olisi mahdollisuus kuulla sidosryhmiä laajalti. Sitä vastoin siihen, että Euroopan parlamentin ja neuvoston tulisi voida ottaa kantaa kansalaisaloitteeseen ennen komission päätöstä jatkotoimista, Suomi suhtautuu ainakin tässä vaiheessa varauksellisesti.

5 Avoimuus ja tiedottaminen

Suomi kannattaa myös sitä, että EU-kansalaisaloitetta koskevaa kansalaistiedotusta parannetaan mahdollisuuksien mukaan. Keinoina voivat olla esimerkiksi komission kansalaisaloitesivuston tehokkaampi hyödyntäminen ja erilaiset kampanjat. Mahdollisuuksien mukaan voitaisiin myös tutkia, voidaanko erilaisia kansallisia suoran vaikuttamisen sivustoja käyttää tiedottamisessa hyväksi. Merkitystä on myös kansalaisjärjestöjen toiminnalla.